

Kristýna HANZALOVÁ: Současná metalová subkultura v České republice pohledem jejích členů: význam vizuálních prvků a reflexe reakcí většinové společnosti. Školitel: Mgr. Martin Heřmanský. Praha: FHS UK 2012, 53 s. + přílohy.

Kristýna Hanzalová se ve své bakalářské práci věnuje subkultuře, která bývá v rámci subkulturních studií spíše opomíjena, subkultuře metalové. Prostřednictvím kvalitativní analýzy polostrukturovaných rozhovorů s jejími vybranými současnými českými aktéry se zaciluje na emické pochopení této subkultury s důrazem na subkulturní styl (zejména vizáž) a vztah k mainstreamové společnosti.

Bakalářská práce je vedle Úvodu a Závěru členěna do čtyř oddílů. Nejprve se, trochu atypicky, autorka věnuje metodologii výzkumu (s. 7-9). Zde je velmi stručným způsobem načrtnut postup vlastního výzkumu – bohužel však tato kapitola postrádá reflexi výzkumu avizovanou v názvu; jediná reflexivní pasáž se nalézá až v empirické části práce (s. 26). Vlastní popis metodologie je nicméně v pořádku, jakkoli si čtenář klade otázku, proč nebylo do výzkumu, jehož významnou součástí je subkulturní styl, zahrnuto i pozorování¹ či vizuální analýza. Též se domnívám, že je-li jedinou technikou sběru dat polostrukturovaný rozhovor (s každým aktérem jeden v rozsahu 40-60 min.), mohlo být informátorů více. Vzorek je pak tvořen prostřednictvím snow-ball, což by se vzhledem k různorodosti metalu mohlo zdát problematické, nicméně v empirické části se ukazuje, že tato heterogenita je spíše výhodou. K hlubšímu pochopení aktérských postojů by však pomohlo, kdyby byly vedle popisu vzorku (v němž chybí genderové rozlišení, které s ohledem na používání přezdivek není zřetelné) text obsahoval i stručné medailonky aktérů (např. stran povahy jejich participace na metalové subkultuře – významné např. pro interpretace kap. *Metal jako životní styl*). Drobnou připomínkou je pak absence pasáže o zajištění kvality výzkumu.

Další dva oddíly by bylo lze nazvat teoretické. V oddíle Teoretická východiska (s. 10-13) autorka vcelku obratně vymezuje pojem subkultura a dále spíše přes sekundární literaturu (Heřmanský – Novotná 2011) i pojmy, které se ke konceptu subkultury ve světové literatuře vážou. Následně se pokouší i o souhrn literatury k vlastnímu tématu, ale v tomto případě jde spíše o výčet (navíc, domnívám se, neúplný) než o její reflexi. Vzhledem k tomu, že autorka de facto přímo navazuje na diplomovou práci Peterky (2011) a bakalářskou práci Klozarové (2004 /v textu uvedeno 2006 – srv. s. 12/), očekávala bych podrobnější představení (popř. kritiku) těchto textů a označení této návaznosti. Další oddíl (s. 14-25) je pak věnován historii metalu a metalové subkultury na světové scéně s rozlišením jednotlivých hlavních hudebních stylů, a nakonec vstupu a existenci metalu na československé resp. české scéně.

Poslední oddíl – Interpretace dat (s. 26-48) – je pak založen na analýze sebraných dat. V prvních třech kapitolách této části práce se autorka v různých ohledech věnuje reflexi vizuálních prvků, v dalších dvou pak povaze metalové subkultury a v poslední pak reflexi mainstreamu ve vztahu k aktérům. To ne zcela koresponduje s výzkumnými otázkami uvedenými na s. 7, kde je oproti empirické části větší důraz kladen na emickou reflexi většinové společnosti, a s cíli výzkumu na s. 6, podle nichž by dokonce autorka chtěla mj. zjistit, „zda je výše popsáné /stereotypní – pozn. H.N./ pojetí metalové subkultury lidmi mimo

¹ Pomínu-li pozorování v terénu, postrádám alespoň pozorování při rozhovorech – např. v citaci na s. 32 informátorka přímo odkazuje na svůj aktuální oděv – čtenář se o něm ale nic nedozví.

ni pouze ojedinělé, nebo jde o nějakou formu rozšířeného předsudku, se kterou se její členové běžně setkávají“ (ibid.). Obávám se, že tento záměr je prostřednictvím zvoleného designu výzkumu nenaplnitelný. Nicméně vlastní analýza je provedena pečlivě, autorka zřejmě (práce neobsahuje úplné transkripty) provedené rozhovory vytěžila důsledně. Nechává zaznít paletu názorů na daná témata a vcelku zdatně je interpretuje v kontextu daného tématu. Mezi zajímavé pasáže patří význam potisků triček a nášivek (s. 26n), jenž by bylo možné interpretovat prostřednictvím subkulturního kapitálu, otázka rozdílného prožívání subkulturního stylu mladými a staršími aktéry (s. 32 – interpretace prostř. konceptu autenticity v pozn. 28 se ovšem nutně nemusela držet rozlišování mezi ideologií a stylem – autorka mohla téma interpretovat prostřednictvím subkulturního kapitálu ceněného v metalové subkultuře a odsud se tázat po možném konfliktu autenticity); zdůrazňování záliby v hudbě na úkor stylu a zejména ideologie (hl. s. 42). Škoda, že autorka nemohla k interpretaci využít i jiná teoretická východiska než klasický koncept subkultur (postsubkulturní teorie, kulturní kohorty atp.) – bylo by zajímavé emická vymezení současných stoupců metalu (ibid.) s těmito koncepty konfrontovat. Na druhou stranu autorka v Závěru práce možnosti používání konceptu subkultury v souvislosti s metalem zajímavě diskutuje. Ostatně, vlastní Závěr (s. 49-51) je vcelku obratným shrnutím empirické části práce, byť se v něm autorka nevyhnula tomu, že si mírně odporuje (upozadění významu subkulturního stylu v metalu vs. význam vizáže jako identifikačního znaku).

V souvislosti s tématem (a názvem) práce bych u obhajoby ráda diskutovala, zda má současný metal resp. metalová subkultura v České republice nějaká specifika a zda a jak aktéři reflektují komercializaci metalu nikoli na úrovni prvků vizáže, ale na úrovni hudby (hudebních skupin). Též by mě zajímalo, zda se ve výpovědích aktérů neprojevíly genderové či věkové rozdíly.

Závěrem. Bakalářskou práci Kristýny Hanzalové považuji za vcelku zdařilou. Autorka zvolila zajímavý terén (metalová subkultura), zvolila relevantní výzkumné otázky a jim adekvátní metodologický postup, který bez problémů aplikovala. Také z formálního hlediska je práce v pořádku (až na absenci číslování kapitol), vyzdvihla bych především jazykovou správnost textu (všimla jsem si pouze jedné stylistické nedůslednosti /s. 7/ a jednoho překlepu /s. 36/). Výše uvedené připomínky jsou spíše detailního charakteru. Bakalářskou práci Kristýny Hanzalové proto doporučuji k obhajobě s hodnocením mezi výbornou a velmi dobrou.

Hrachoviště, 3. srpna 2012

Mgr. Hedvika Novotná